

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
: กรณีศึกษาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
SOCIAL & ECONOMIC CHANGE : A CASE STUDY
OF THE PEOPLE REPUBLIC OF CHINA

ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ*

บทนำ

ปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากสังคมระบอบคอมมิวนิสต์เข้าสู่ระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม ทำให้การแลกเปลี่ยนในชุมชนหมดความสำคัญลง อังกฤษเป็นระบบทุนนิยมประเทศแรกที่ได้นำระบบตลาดแพร่กระจายไปทั่วโลกภายใต้การกำกับดูแลผลประโยชน์ของชาติและได้พัฒนามนุษย์รุ่นใหม่ คือ “Economic Man” หรือมนุษย์ที่มีเหตุผลเชิงเศรษฐกิจที่มี เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดในการกำกับความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมด ซึ่งในอดีตเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนในตลาดเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคมนั้นคือ ระบบการผลิตในครัวเรือนที่มีครัวเรือนเป็นหน่วยผลิตและบริโภคในหน่วยเดียวกัน การแลกเปลี่ยนมิใช่วัตถุประสงค์เพื่อกำไรแต่เป็นไปเพื่อสนองตอบความต้องการบริโภคในสิ่งที่ผลิตเองไม่ได้ และความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นตัวกำกับ

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกำกับความสัมพันธ์ทางสังคม กำล้างการผลิตด้วยเครื่องจักรได้เกิดการผลิตรายเกินความต้องการของยุคอุตสาหกรรม สินค้าเหล่านี้ต้องการผู้บริโภคจึงมีการกระทำทุกวิถีทางที่จะสร้างค่านิยมและผลักดันให้คนทั้งโลกเป็นผู้บริโภคทางวัตถุนิยมมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างมหาศาล มีการทำลายด้านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ วิถีการดำรงชีพทางสังคมมีความรุนแรง (ประเวศ วะสี, 2550, หน้า 7-10) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของจีนในเวลานี้ ไม่มีใครปฏิเสธได้ว่ารุนแรงและมีเสน่ห์สามารถดึงดูดใจนักลงทุนชาวต่างชาติให้พากันหลั่งไหลเข้าไปลงทุนเป็นจำนวนมากภายในประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ จีดีพี (GDP: Gross Domestic Product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ไม่นับรวมถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปลงทุน ณ ต่างประเทศหากรวมถึงในต่างประเทศด้วย จะเรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP) ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใช้วัดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของจีน (พสธร - ซาติเมธิ แซ่หงส์, 2550, หน้า 1) ผู้เขียน ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมของจีน เริ่มตั้งแต่การปฏิรูปในปีค.ศ. 1978 จีนได้มีนโยบายเปิดกว้างทางการค้าเพื่อที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตก้าวหน้าทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หลังจากนั้น ในช่วงปีค.ศ. 1997 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินในภาคพื้นเอเชียหลาย ๆ ประเทศในเอเชียต้องประสบกับปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ แต่ปรากฏว่าประเทศจีนไม่เพียงแต่สามารถฟื้นฝ่าอุปสรรคและทั้งกลับยังสามารถดำเนินนโยบายและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตสวนกับกระแสเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและเศรษฐกิจโลก โดยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เกินกว่าร้อยละ 7 ต่อเนื่องมาจนถึงปีค.ศ. 2002 (ธนากร เสรีบุรี, 2546)

บทความนี้ผู้เขียน ได้จากการศึกษาและประสบการณ์การนำนักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาไปศึกษาดูงาน ณ กรุงปักกิ่ง ระหว่างวันที่ 29 มีนาคม 2551 - 2 เมษายน 2551 โดยผู้เขียน ได้มองกรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในมุมมองของนักพัฒนาศึกษา ไว่ดังนี้

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

แนวคิดที่รู้จักกันดีทั้งในทางเศรษฐศาสตร์

และสังคมวิทยากล่าวว่าการก้าวเข้าสู่ความทันสมัยและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในยุคโลกไร้พรมแดน (Globalization) ของการเปลี่ยนแปลงนั้น จะต้องผ่านขั้นสังคมแบบประเพณีนิยม (Conventional Phase) เป็นสังคมดั้งเดิมของยุคสมัยเก่าที่มุ่งเน้นขนบธรรมเนียมประเพณีมีลักษณะเป็นเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ประชาชนมีความรู้ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การผลิตทางการเกษตรมีผลผลิตในระดับต่ำมากขึ้นกำหนดเงื่อนไขสำหรับการทะยานสู่ความเจริญเติบโต (Conditional Steps for taking off) ประเทศจีนเริ่มต้นตัว ผู้นำของจีนได้นำแนวคิดใหม่ ๆ สู่ประชาชนให้มุ่งหน้าไปสู่ความทันสมัย สู่ความเป็นองค์กรร่วมสมัย (Modern Organization) การที่เริ่มเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ซึ่งต้องการจะปรับปรุงเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีการเกิดขึ้นของชนชั้นผู้ประกอบการซึ่งเกิดทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ ระบบการศึกษาที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเพื่อผลิตคนที่มีความสามารถและทัศนคติที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่กำลังเริ่มเกิดขึ้นมีการใช้เทคโนโลยีวิทยาการใหม่ ๆ กับภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเป็นการไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมขั้นก้าวหน้าสู่ความเติบโตเต็มที่ (drive to maturity) ประเทศจีนกำลังก้าวอย่างเข้าสู่ขั้นความเจริญเติบโตอย่างน่าตื่นตาตื่นใจอย่างยิ่งเป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีขยายตัวการเพิ่มขึ้นของระบบการผลิตสูงกว่าอัตราการเพิ่มของประชากร การออมและการลงทุนสูงถึงร้อยละ 10 - 20 ของรายได้ ประชาชาติอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้การจ้างงานและอุตสาหกรรมขยายตัวการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าขั้นที่มีการบริโภคโดยมวลชนระดับสูง (The Age of High Mass Consumption) ประชาชนมีฐานะดีขึ้น รายได้สูงขึ้นมีขีดความสามารถใน

การจ่าย หรือที่เรียกว่า มีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) มากยิ่งกว่าแต่ก่อนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Mass Production) เกิดขึ้นอย่างมากจนทำให้ลักษณะนิสัย พฤติกรรม ในการดำรงชีวิตของคนจีนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงหันเหไปสู่ความเป็นตะวันตกมากยิ่งขึ้น ขึ้นนี้มีความสามารถในการผลิตอยู่ในระดับสูงมาก สามารถผลิตสินค้าบริโภคและจัดการให้มีการบริการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมใดค่อนข้างพอเพียง ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้สูงพอจนกระทั่งการบริโภคสิ่งทีถือว่าเป็นของฟุ่มเฟือยได้ เช่น อัตรารายการมีรถยนต์ส่วนตัวเพิ่มขึ้น สัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองก็เพิ่มมากขึ้นด้วยในทางกลับกันประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบทและทำงานในภาคเกษตรกรรมก็ค่อย ๆ ลดน้อยลง

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สะท้อนให้เห็นว่า ว่าเป็นความเป็นไปได้ที่ทุนนิยมจะเติบโตและนำไปสู่สังคมที่มีความมั่งคั่ง สะท้อนให้เห็นการเผชิญหน้ากันระหว่างโลกที่ 1 ประเทศทุนนิยมอุตสาหกรรม โลกที่ 2 ประเทศสังคมนิยม โดยมีโลกที่ 3 ประเทศที่กำลังพัฒนา (จามรี เชียงทอง, 2549, หน้า 34-35) เจริญเติบโตตามมาเมื่อพิจารณาบริบทโดยทั่วไป

บริบทด้านภูมิศาสตร์และประชากร

อาณาจักรโบราณแห่งนี้เรียกตามชื่อของอาณาจักรฉิน (Qin) หรือจีน ซึ่งจักรพรรดิฉินซีหรือฉินซีฮ่องเต้ ผู้รวบรวมเขตแคว้นต่าง ๆ ที่สร้างอำนาจอย่างกระจ่างกระจายอยู่ให้เข้ามาเป็นผืนเดียวกันได้สำเร็จ และขึ้นเป็นจักรพรรดิพระองค์แรกเหนือแผ่นดินจีนผืนนี้ คำว่า จีน (Chin) จึงถูกแผลงมาจากชื่ออาณาจักรฉินด้วยเหตุนี้ ซึ่งต่อมาชาวตะวันตกก็ใช้เรียกชื่ออาณาจักรแห่งนี้ไม่ว่าจะยุคใดสมัยใด

ว่า China แต่สำหรับชาวจีนมิได้เรียกประเทศของพวกเขาว่าอย่างนั้นชาวจีนเรียกประเทศของเขาว่า จังกั๋ว อันหมายถึง ประเทศศูนย์กลาง (ดวงจิตดารามศร, 2537, หน้า 149-150) จีนมีประชากรมากที่สุดในโลกปัจจุบันมีประชากร 1,300 ล้านคน ขนาดประเทศประมาณ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากรัสเซียกับแคนาดา อาณาเขตติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ถึง 15 ประเทศ ภูมิอากาศมีความแตกต่างกันด้วยขนาดของประเทศ ประชากรชนเผ่าใหญ่ที่สุดของประเทศจีน คือ ชนเผ่าฮั่น

การปกครอง หูจินเทา ดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์จีนจากการเลือกตั้ง และได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี เมื่อเดือน มีนาคม ค.ศ. 2003 มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นแกนนำในการบริหารประเทศ แบ่งการปกครอง ดังนี้ การปกครองส่วนกลาง (มหานคร) การปกครองส่วนภูมิภาค (มณฑล) เขตการปกครองตนเองและเขตการปกครองพิเศษการปกครองระดับมหานคร ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง 4 แห่ง ได้แก่ มหานครเป่ย์จิง (ปักกิ่ง) มหานครเทียนจิน (เทียนสิน) มหานครชางไห่ (เซี่ยงไฮ้) และมหานครฉงชิ่ง (จุงกิง) การปกครองระดับภูมิภาค มี 23 มณฑล โดยมีเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนประจำมณฑล และผู้ว่าการมณฑลเป็นผู้รับผิดชอบบริหารมณฑล แทนพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาลกลาง เขตการปกครองตนเอง มีฐานะเทียบเท่ามณฑลมี 5 แห่ง ได้แก่ มองโกเลียใน จ้วงกว่างสี ทิเบต หูยหนิงเซียะ และซินเจียงและเขตการปกครองพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ ฮองกงและมาเก๊า (พิชัย วาสนาสง, 2547, หน้า 44-46)

ลักษณะพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลและ

ประชากรจำนวนมากทำให้ยากต่อการปกครอง ดังนั้นการปกครองของจีนจึงเป็นลักษณะการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปยังส่วนภูมิภาค

ปักกิ่งดินแดนแห่งการเปลี่ยนแปลงทาง

เศรษฐกิจและสังคม

การที่ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของประเทศจีนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เรื่อยมา

เหตุผลแรกผู้นำประเทศจีน ภายใต้การนำของ ๑พณฯ เต็งเสี่ยวผิง ๑พณฯ เจียง เจอ หมิง และ ๑พณฯ หู จินเทา ในปัจจุบันได้มีการสืบทอดและสานต่อนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ผู้นำในแต่ละรุ่นมีความมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

เหตุผลที่สอง ยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจนต่อเนื่องและเหมาะสมกับลักษณะและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมตามแนวคิดของอดีตประธาน เต็ง เสี่ยว ผิง คือ การพัฒนาสามขั้นตอน มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ประเทศจีนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเติบโตอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

เหตุผลที่สาม ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์หรือการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคมตามวิวัฒนาการโลกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางบวก เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวนโยบายการปฏิรูป ประกอบกับรัฐบาลจีนดำเนินเศรษฐกิจการค้าให้เท่าทันกระแสโลกแต่ในขณะเดียวกันก็ได้ศึกษาพัฒนาเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจพื้นฐานเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน

จึงเกิดเป็นพลังความร่วมมือจากกลุ่มคนที่ต่างชนชั้นต่างอาชีพในหลากหลายองค์กรได้ผนึกความร่วมมือผลักดันช่วยให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายตามแผน ซึ่งปรากฏว่าตั้งแต่มีการปฏิรูปและเปิดตัวการแข่งขันและมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดอันเป็นตัวจักรสำคัญที่ช่วยเร่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเติบโตเร็วขึ้น

เหตุผลที่สี่ การลงทุนด้านการก่อสร้างของท้องถิ่นและการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประเทศจีนมีส่วนทำให้เศรษฐกิจจีนขยายตัวและจะส่งผลให้ รายได้ประชาชาติ (GDP) ในอนาคตขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนั้นการที่ประเทศจีนเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ในปี ค.ศ. 2008 และจัดงานแสดงสินค้า WORLD EXPO ในปี ค.ศ. 2010 จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการลงทุนทั้งทางตรงและทางอ้อม จีนมียุทธศาสตร์การปฏิรูปทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างเป็นขั้นตอน ยกตัวอย่างเช่น เช่น พรรคคอมมิวนิสต์จีนเองก็ทำการปฏิรูปตัวเองด้วยการจัดการสืบทอดอำนาจอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบทำให้การเสี่ยงอันเกิดจากการช่วงชิงอำนาจในพรรคคอมมิวนิสต์ลดลง ชาวพรรคคอมมิวนิสต์ได้ยกระดับตัวเองให้สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทน ความก้าวหน้าของสังคมจีนยุคใหม่ 2 ประการ คือ พลังการผลิตที่ก้าวหน้า และวัฒนธรรมที่ก้าวหน้า พลังการผลิตที่ก้าวหน้า นั้นจีนมีแผนการพัฒนาและลงทุนวิทยากรขั้นสูงเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมที่ก้าวหน้าของจีน คือ วัฒนธรรมที่ยึดมั่นในความเป็นวิทยาศาสตร์ การอุทิศตนให้ส่วนรวม ความขยันหมั่นเพียรเพื่อศึกษาหาความรู้ริเริ่ม สร้างสรรค์เพื่อรองรับความเจริญทางด้านวัตถุที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ยากจน และพื้นที่

ร่ำรวย ทำให้ไม่มีที่ทำกิน เนื่องจากที่ดินของเกษตรกรถูกขายให้กับบริษัทข้ามชาติเพื่อสร้างโรงงานผลิตสินค้าส่งออก ข้าราชการมีการทุจริตคอร์ปชั่น ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายเพื่อแลกกับการเติบโต ขณะที่อีกด้านหนึ่งของประเทศมีชาวจีนร่ำรวยติดอันดับโลก โดยเฉพาะแถบนครเซี่ยงไฮ้ (อนุสรณ์ธรรมใจ “พลวัตรเศรษฐกิจ” กรุงเทพธุรกิจ. 17มี.ค. 2549)

ปักกิ่ง หรือ เป่ย์จิง (Beijing) เป็นเมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีชื่อย่อว่า จิง ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของที่ราบหาวเป่ย์ แบ่งเป็น 16 เขตและ 2 อำเภอ เป็นนครที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง มีพื้นที่ 16,800 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1,136,300 คน นครเป่ย์จิงเป็นศูนย์กลางเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การศึกษา เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ กำแพงเมืองจีน พระราชวังโบราณ หอฟ้าเทียนถัน สุสานจักรพรรดิสมัยราชวงศ์หมิง วังพักร้อนอีเหอหยวนและภูเขาเซียงซาน เป็นต้น ปัจจุบันปักกิ่งเป็นเขตการปกครองพิเศษแบบมหานคร 1 ใน 4 แห่งของจีน ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากับมณฑล ปักกิ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วอย่างเหลือเชื่อ มีการเปลี่ยนแปลงจากหน้ามือเป็นหลังมือ วิธีการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรม ทุกด้านสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์และความเชื่อทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร สิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน การแต่งกาย การดำรงชีวิต ล้วนเกี่ยวโยงกับความเชื่อเรื่องความรุ่งเรือง ความมั่งคั่งร่ำรวย การครองอำนาจ ความยิ่งใหญ่ ความยั่งยืนมั่นคงในการครองอำนาจ

ความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ คือ การเชื่อถือดวงดาวโหราศาสตร์ ฮวงจุ้ย และสัตว์นำโชค ยังฝังรากลึกแน่นจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่น

หนึ่งอย่างไม่ขาดสาย จนได้รับสมญานามว่า “สายเลือดมังกร” โดยแต่ละคนต่างภาคภูมิใจในเชื้อสายของตน ดังนั้น “มังกร” จึงเป็นสัตว์ที่ได้ชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ จะเห็นได้จากสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวังเก่าของกษัตริย์ราชวงศ์ต่าง ๆ ล้วนประดับประดาตกแต่งด้วยลายมังกร ทุกพื้นที่ที่ทั้งบน กำแพง ผนัง หลังคาอาคาร สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่ราชการที่มีตึกสูงใหญ่โตทันสมัยแบบยุโรปแต่ก็ยังคงด้วยมังกรสอดแทรกอยู่ส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคาร มังกรจึงได้รับการยกย่องเชิดชูมากในสาธารณรัฐประชาชนจีน มังกรเป็นสัตว์ที่มีอำนาจยิ่งใหญ่มากกว่าสัตว์ชนิดอื่น นั่นหมายถึง ความยิ่งใหญ่ การครองอำนาจ จึงไม่แปลกที่พระราชวังของกษัตริย์จึงเต็มไปด้วยสัญลักษณ์มังกรวาดลวดลายเต็มไปหมดตั้งแต่พื้นดินจนถึงยอดสูงของอาคาร แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธาอันแรงกล้า จนแสดงออกมาเป็นศิลปะการประดิษฐ์ สถาปัตยกรรม ออกมาเป็นตัวตนแห่งความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังวิถีชีวิตแห่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

แม้โลกในปัจจุบันนี้จะเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์อย่างสูงสุด สิ่งปลูกสร้างแบบสมัยใหม่สไตล์ยุโรป แต่สาธารณรัฐประชาชนจีนก็ยังยึดมั่น

ในความเชื่อเรื่องการถือดวงจุ้ย ทิศทาง ที่ตั้ง อย่างเคร่งครัด ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นอีกประการหนึ่ง ที่ยังแผ่อิทธิพลในเชื้อสายจีนในทุกพื้นที่ของโลกให้ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์

สัตว์นำโชคที่โดดเด่นอีกตัวหนึ่งคือ ปีศาจ ตั้งอยู่ที่ประตูชัย อันหมายถึง ชัยชนะในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ความมั่งคั่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะหมายถึง ปากทอง ชีวิตความเป็นอยู่ของเขา หากจะวิเคราะห์ก็คงโยงไปถึงจำนวนประชากรที่มากมาย ความอดอยาก ความขาดแคลนเป็นสิ่งที่น่ากลัวและหวั่นวิตกสำหรับพวกเขา ดังนั้น การถือความเชื่อเรื่องนี้นับเป็นสิ่งที่เป็นเส้นเลือดเส้นใหญ่และสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับคำทักทายของคนจีน เขามักทักทายเมื่อพบกัน “กินข้าวหรือยัง” อันสะท้อนถึงเบื้องหลังของวิถีชีวิตว่า การกินเป็นเรื่องสำคัญ และยังแสดงถึงประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรนั่นเอง

นอกจากนั้น สถานที่สำคัญต่าง ๆ ล้วนมีดวงจุ้ยเป็นตัวกำหนดทั้งเมือง ผู้มีความรู้เรื่องนี่จึงเป็นผู้มีเกียรติและได้รับการยกย่อง หากอยู่ในเมืองไทยคงรวบเพราะคนทั้งประเทศต้องพึ่งอาจารย์ด้านโหราศาสตร์ ดวงจุ้ย คงจะเป็นอาชีพที่ทำรายได้สูงเลยทีเดียว จึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งประเทศถูกปกคลุมและ อยู่ภายใต้กฎของดวงจุ้ย ทั้งสิ้นก็คงจะไม่ผิดเพราะแต่ละคนล้วนต่างก็มีความเชื่อแบบนี้เหมือนกันทั้งสิ้น

บริบทด้านวัฒนธรรมการดื่มชา

การดื่มชาเป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอากาศจะหนาวเกือบตลอดปี การดื่มชาร้อน ๆ ก็เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจาก

สภาพภูมิอากาศเป็นเหตุที่ทำให้วัฒนธรรมการกินอาหารทุกมื้อต้องดื่มน้ำชา และชาจีนยังมีความเชื่อว่า การดื่มน้ำชาจะช่วยในการละลายไขมันในอาหารที่กินเข้าไปด้วย เขาจึงสรุปว่าเพราะชาจีนดื่มน้ำชาเป็นประจำแทนน้ำเปล่า จึงทำให้ไม่มีคนอ้วนแฉะกินอาหารที่มีไขมันก็ตาม ดังนั้นการไปชมร้านขายชาจึงเป็นโปรแกรมหนึ่งในหลายโปรแกรมในการเดินทางไปดูงานครั้งนี้ ชาจีนขายเป็นสินค้าออกราคาสูงมาก มีมากมายหลายร้อยชนิดจำชื่อไม่ได้ทั้งหมดมีกลิ่นหอม น่าดื่มทั้งสิ้น แต่ละชนิดก็มีสรรพคุณแตกต่างกันไป รู้สึกว่าวัฒนธรรมการกินทุกอย่างของจีนจะเล็งถึงสรรพคุณเป็นยาแทบทุกชนิดเลย จีนถือว่าประเทศของเขามีอารยธรรมที่ยาวนาน มีอายุวัฒนธรมากมาย อาหารก็จะมีสรรพคุณแก้และป้องกัน ส่วนคนไทยเราคำนึงถึงความอร่อยเป็นสำคัญ

ประเทศจีน เป็นแหล่งผลิตดั้งเดิมของใบชาที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งบนพื้นโลก ในสมัยโบราณคนเริ่มเก็บรวบรวมใบชามาทำยา ภายหลังจึงทำเป็นเครื่องดื่ม แล้วค่อย ๆ ศึกษาการปลูกต้นชา ตามสมัยต่างๆ เช่นสมัยราชวงศ์ ลิน ถึง ราชวงศ์ อั้น การปลูกชาเริ่มกระทำตามแนว มณฑล เสฉวนถึงมณฑลยูนนาน สมัยราชวงศ์ตั้งการปลูกชา ได้กระจายไปในมณฑลต่างๆ กว่า 10 มณฑล ตามลุ่มแม่น้ำ แยงซีเกียง

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับใบชามีมากมาย ได้แก่ ชาแดง (ชาจีน), ชาเขียว, ชามังกรดำ, ชากลิ่นมะลิ, ชาขาว และชาอัดแท่ง ในบรรดาผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ยังมีผลิตภัณฑ์ย่อย ๆ แยกแขนงออกไปอีกมาก วิธีผลิตใบชาแต่ละชนิดไม่เหมือนกัน

ในประเทศจีนการดื่มน้ำชาเป็นวัฒนธรรมประเพณีของคนจีน น้ำชาถูกจัดไว้รับแขกเสมอ แผ่นดินจีนนั้นกว้างใหญ่มาก วัฒนธรรมประเพณีการดื่มน้ำชาของแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน คน

ทางเหนือชอบดื่มชากลิ่นดอกไม้ คนทางใต้ชอบดื่มชาเขียวชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนส่วนใหญ่นิยมชาอัดแท่ง คนมองโกลชอบเติมน้ำมันกับเกลือลงในน้ำชาเป็นชาน้ำมัน คนทิเบตชอบเติมน้ำมันเนยและเกลือลงในน้ำชาเป็นชาน้ำมันเนย

ประมาณหนึ่งพันห้าร้อยปีก่อนใบชาจากประเทศจีนเป็นสินค้าส่งออกไปยังหลายๆ ประเทศในทวีปเอเชีย และก่อนหน้านี้นี้ประมาณสามร้อยปีใบชาได้กลายเป็นสินค้าส่งออกไปยังประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ปัจจุบันประเทศต่างๆ กว่า 40 ประเทศมีการปลูกต้นชา และมากกว่า 20 ประเทศขายใบชาเป็นสินค้าส่งออก ใบชาเหล่านั้นมีแหล่งกำเนิดจากประเทศจีนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ประเทศจีนจึงได้รับสมญาว่า “บ้านเกิดของใบชา”

บริบทวัฒนธรรมด้านภาษา

เป็นข้อสังเกตที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวจีนที่เห็นได้แก่ความเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาคือ ผู้นำของมหาวิทยาลัยที่มาบรรยายไม่พูดภาษาอังกฤษแต่พูดภาษาจีนแล้วให้ล่ามแปลเป็นภาษาอังกฤษให้พวกเราฟัง ทำให้คิดในใจว่าเราไม่พูดหรือพูดไม่ได้ก็ไม่รู้ แต่ก็สรุปเอาเองว่าจะเป็นที่ประภทชาตินิยม แต่เท่าที่ไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จะพบว่า คนขายของที่ระลึกเขาจะพูดภาษาจีนเท่านั้น พูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลยแต่ที่นำแปลก็คือ คนเหล่านั้นจะพูดภาษาไทยได้เป็นส่วนมาก เท่าที่สอบถามก็ได้คำตอบว่าคนไทยนิยมไปเที่ยวจีนจำนวนมาก และที่นำแปลใจคือพวกไกด์ท้องถิ่นจะพูดภาษาไทยได้คล่องมาก และมีแนวโน้มว่าชาวจีนสนใจที่จะเรียนภาษาไทยมากขึ้น อย่างเช่น ไกด์ท้องถิ่นที่นำคณะเราเที่ยวได้เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย วิชาเอกภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จึงทำให้สามารถใช้และ

สื่อสารภาษาไทยได้เป็นอย่างดี หากจะมองการณ์ไกลจะเห็นว่าคนจีนเข้าไปอยู่ในดินแดนประเทศต่างๆ ทั่วโลก มีการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาและวัฒนธรรมที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น

บริบทวัฒนธรรมด้านวิถีการดำรงชีวิต

จัดรัสเทียนอันเหมินเป็นสวนสาธารณะที่ประชาชนวัยกลางคนอายุราว 40-60 ปี มาเดินออกกำลังกาย ไม่ค่อยมีวัยรุ่นหนุ่มสาวมาเดินเที่ยว เนื่องจากอากาศที่หนาว กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ทำคือ การเต้นรำ การรำพัด การเต้นลีลาศกลางแจ้ง การเดินหรือออกกำลังกายเพื่อให้หายหนาวและให้ร่างกายอบอุ่น การออกกำลังกายดูเป็นกิจวัตรประจำวันและถือเป็นเหมือนภารกิจที่จะต้องทำ หรือว่าเป็นวิถีชีวิตที่เขาจะต้องทำเพื่อสุขภาพทางกายและจิตใจท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังภาพ

โบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และสถานที่สำคัญของทางราชการ

หากจะเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมในสมัยโบราณกับสมัยปัจจุบัน จะเห็นความแตกต่างกันในด้านของออกแบบลวดลาย พระราชวังกษัตริย์ในสมัยโบราณทุกอย่าง อาคาร สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งของประดับ จะเป็นมังกรทั้งสิ้น เป็นสัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำพระองค์ของกษัตริย์โดยเฉพาะ

เช่นเดียวกับครุฑที่เป็นสัญลักษณ์สำหรับกษัตริย์ไทย แต่คนจีนยกย่องให้เกียรติมังกร ไม่ว่าจะเป็พระราชวังของซุสีไทเฮา หรือพระราชวังอื่นๆ ล้วนมีมังกรประดับเป็นสัญลักษณ์ทั้งสิ้น

สำหรับสิ่งก่อสร้างยุคปัจจุบันแม้จะไม่ได้เอาตัวมังกร ลูกมังกร ตัวกิเลน อะไรนำหน้า แต่ก็แทรกซึมอยู่ในสายเลือดแห่งความเชื่อ และการปลูกสร้างจะต้องถูกต้องตามหลัก ฮวงจุ้ย ต้องหันหน้าไปทิศใดและจะเอาอะไรมาแต่งมาเสริมแก้เคล็ดอย่างไร เขาทำอย่างนั้นโดย เชื่อว่าจะนำความเจริญรุ่งเรืองด้านเศรษฐกิจและด้านสุขภาพตามศาสตร์ตำราจีน

หากจะวิเคราะห์หลักการเบื้องหลัง ก็คือคิดว่าน่าจะมาจากความกลัวที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตสำนึก เช่น กลัวความขัดสนอดอยาก กลัวจะสูญเสียอำนาจ จึงต้องพยายามทำทุกอย่างในการดูแลสุขภาพเพื่อให้อายุยืนยาว จะเห็นได้จากห้องดูแลพยายามหายอายุวัฒนะมากินเพื่อให้อายุยืนยาว จึงไม่แปลกเลยที่สาธารณรัฐประชาชนจีน จะมีตำรับยาเก่าแก่มาเป็นพันๆ ปี

กำแพงเมืองจีน หรือ กำแพงอิฐยักษ์ เป็นกำแพงกั้นเมืองตามพรมแดนด้านเหนือของจีน มีขนาดกว้างตั้งแต่ 4.5 เมตร ถึง 7.5 เมตร มีความสูงจากพื้นด้านล่างตั้งแต่ 8 เมตรถึง 9 เมตร มี

ความยาว 2,400 กิโลเมตร บนกำแพงทุก ๆ ระยะ 200 เมตร จะมีหอหรือป้อมสำหรับตรวจเหตุการณ์ มีป้อมมากกว่า 15,000 แห่งสร้างสูงขึ้นไปอีก 3 เมตร ถึง 6 เมตร และมีระฆังแขวน เพื่อตีบอกสัญญาณเกิดเหตุ เริ่มก่อสร้างระหว่างปี พ.ศ. 300 - 329 ในสมัยพระเจ้าซิวตี้ ไขเวลาสร้างประมาณ 10 ปี ไขแรงงานเกณฑ์จากราษฎรทั่วประเทศนับจำนวนล้าน มีผู้เสียชีวิตนับพันนับหมื่นคนระหว่างที่ทำการก่อสร้าง ปัจจุบันไม่มีความหมายในการป้องกันประเทศอีกแล้ว คงมีค่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของโลก (ชิต ภิบาลแทน และซุสีพร สุสุวรรณ, 2540) อันแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรจีนมาจนถึงปัจจุบัน

บริบททางด้านสังคม

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกฎหมายควบคุมการเกิดของประชากรเนื่องจากมีประชากรมากประมาณ 1,300 ล้านคนในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ประชากรล้นประเทศทางการจึงมีมาตรการควบคุมการเกิดของประชากร โดยให้มีลูกได้ครอบครัวละ 1 คนเท่านั้น และค่านิยมการมีลูกชายก็ยังคงอยู่ ดังนั้นจำนวนประชากรชายจึงมีมากกว่าประชากรหญิง เพราะหากมีทารกเกิดถูกรู้ว่าเป็นลูกผู้หญิงก็จะกำจัดเสีย เพราะมีค่านิยมว่าไม่สามารถสืบสกุลได้ ส่วนถ้าคลอดบุตรเป็นชายถือว่าเป็นมังกรนำโชคลาภความรุ่งเรืองอำนาจ มาสู่วงศ์ตระกูล ประเพณีดั้งเดิมผู้หญิงจีนเกิดมาจะถูกรังเกียจจากบิดา ผู้หญิงจีนจะต้องอยู่รับใช้ 3 คน ได้แก่ บิดา มารดา และบุตรชาย เรื่องโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเล่าเรียนน้อยมาก (นภา หลิน, 2547, หน้า 7) ปัจจุบันค่านิยมนี้เปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว จะเห็นว่าการมีบุตรเป็นหญิงถือว่าเป็นดี เพราะได้ดูแลพ่อแม่ตอนวัยชรา

จารีตของสังคมจีนดั้งเดิม มีความผูกพันของครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยรากฐานของสังคมจีน คนจีนส่วนใหญ่ได้รับฟังคำสั่งสอนนี้มาตั้งแต่เกิดว่าทุกคนมีความสัมพันธ์ต่อกัน รากฐานความสัมพันธ์ของมนุษย์มีอยู่ 5 ระดับที่ต้องรักษาไว้เพื่อความมั่นคงของสังคมจีนและประเทศ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา บิดากับบุตร พี่กับน้อง ผู้ปกครองแผ่นดินกับราษฎร และเพื่อนกับเพื่อน กล่าวโดยธรรมเนียมแล้วผู้ที่อ่อนวัยกว่าเป็นผู้ที่ต้องให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอายุมากกว่า สังคมจีนดั้งเดิมแบ่งสถานะเป็นพวกปัญญาชนถือว่าเป็นชนชั้นปกครองเชื่อว่าสมองที่รู้จักคิดย่อมเหนือกว่ามือที่ทำรองลงมา ได้แก่ เกษตรกร ถัดมา ได้แก่ พวกช่างฝีมือ และสุดท้าย ได้แก่ พ่อค้า แต่ผู้ที่ร่ำรวยที่สุดกลับ ได้แก่ พ่อค้า (พิชัย วาสนาสง, 2547, หน้า 74-84) ดังนั้นจะเห็นได้จากที่ชาวจีนนิยมประกอบอาชีพการค้าขาย

ปัจจุบันนี้สังคมในประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจและระบอบการเมืองการปกครอง เพราะจะพบว่าวิถีชีวิตของชาวจีนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น ระบบครอบครัวมีความสัมพันธ์กันน้อยลง จากสภาพครอบครัวที่มีลูกหลายคนกลายเป็นครอบครัวที่มีลูกคนเดียว ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาทางจิตใจ

บริบทวัฒนธรรมการแต่งกาย

“กี่เพ้า” นั้นเป็นชื่อของเครื่องแต่งกายสตรีจีน เพราะในเทศกาลชาวจีนจะใส่กัน คำว่า กี่เพ้า ก็ แปลว่า ธง ส่วน เพ้า แปลว่า เสื้อคลุม กี่เพ้า เป็นเครื่องแต่งกายของสตรีจีนที่นิยมใส่กันในสมัยราชวงศ์ชิง(แมนจู) นอกจากชุดกี่เพ้าแล้วยังมีเครื่องแต่งกายสำหรับบุรุษและสตรี และ

ยังจำแนกประเภทตามวาระโอกาสอีกด้วยเช่น ชุดพิธีการ ชุดออกศึก ชุดพิธีการทั่วไป ชุดลำลอง เป็นต้น แต่ที่เพ้าในทุกวันนี้ เรามักจะรู้จักในรูปแบบของเครื่องแต่งกายหญิงเป็นหลัก ชุดกี่เพ้าได้มีการออกแบบให้ทันสมัยมากขึ้นในยุคที่คนจีนเริ่มต้นตัวกับวัฒนธรรมตะวันตกใหม่ๆ และการออกแบบทั้งในค่านสถาปัตยกรรมและด้านแฟชั่นก็เป็นที่สนใจของชาวจีน ในยุคนี้เองรูปแบบแฟชั่นมากมายได้ถือกำเนิดขึ้น กี่เพ้าก็เป็นหนึ่งในนั้น

ชุดกี่เพ้า

เสื้อถั่งจวง

ถั่งจวง เสื้อคอจีนมีชื่อเรียกในภาษาจีนว่า “ถั่งจวง” ที่จริงแล้วชื่อเรียกนี้เป็นชื่อที่เริ่มเรียกโดยชาวต่างชาติ เนื่องจากราชวงศ์ถังของจีนเป็นยุคสมัยที่เจริญรุ่งเรืองจนมีชื่อเสียงไปยังต่างแดน ชาวต่างชาติเรียกคนจีนว่า “คนถั่ง” ซึ่งมีการกระจายไปยังต่างประเทศและคนถั่งเป็นชาวจีนที่มีความภาคภูมิใจในชาติของตนจึงนิยมใส่เสื้อ “ถั่งจวง” แต่ความจริงแล้วไม่ได้เกิดในสมัยราชวงศ์ถัง แต่กำเนิดในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย ลักษณะของเสื้อถั่งจวง คอเสื้อตั้ง โดยเปิดคอด้านตรงกลางไว้ แขนเสื้อและตัวเสื้อเป็นผ้าชิ้นเดียวกัน ไม่มีรอยต่อระหว่างแขนกับตัวเสื้อ สืบเสื้อเป็นแนวตรงหรือเฉียง กระดุมเสื้อเป็นกระดุมแบบจีนซึ่งประกอบด้วยเม็ดกระดุมที่ไขว้ถักเป็นปมและห่วงรั้งคุมผู้หญิง ผู้ชายในปักกิ่งสมัยก่อนนิยมสวมชุด

จางชานจวง หรือซุชชุนยัคเซิน ถ้ามองดูแล้วบางทีแยกไม่ออกกว่าเป็นหญิงหรือชาย (ศรีกานดา ภูมิบริรักษ์, 2550, หน้า 52) นอกจากนั้นแล้วผ้าที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นผ้าแพรปักลายมีหลายสี เช่น สีแดง สด สีแดงคล้ำ สีแดงน้ำตาล สีน้ำเงิน สีดำ และยังมีโทนสว่างเช่น สีเหลือง สีทอง สีเขียว เป็นต้น

บริบทด้านการศึกษา

มหาวิทยาลัยปักกิ่งนับว่าเป็นความภาคภูมิใจของชาวจีนและอยู่คู่กับประวัติศาสตร์การศึกษาสามารถย้อนกว่าปีแล้ว โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1898 มีชื่อในภาษาจีนกลางว่า “เป่ย์จิงต้าเสี่ยว” มักเรียกย่อๆ กันว่า “เป่ย์ต้า” ชื่ออังกฤษ Peking University เป็นสถานศึกษาระดับสูงสุดที่เปิดสอนทุกวิชาที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยสหวิชาแห่งแรกของจีน เดิมใช้ชื่อว่า “จิงซื่อต้าเสี่ยวถั่ง” จนกระทั่งในปี 1912 หลังการปฏิวัติซินไฮ่ (ค.ศ.1911) จึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “เป่ย์จิงต้าเสี่ยว”

มหาวิทยาลัยปักกิ่งตั้งอยู่ในแถบชานเมืองทางตะวันตกของกรุงปักกิ่ง มีอาณาบริเวณพื้นที่กว้างขวางมากกว่า 2.6 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันมีบุคลากรในสังกัดกว่า 16,073 คน จำนวนนักศึกษาประมาณ 30,000 คน เปิดสอนในระดับปริญญาตรี 100 สาขา ปริญญาโท 221 สาขา และปริญญาเอก 199 สาขา และเป็นสังคมของกลุ่มบุคลากรด้านการศึกษาระดับศาสตราจารย์ในสาขาวิชาต่างๆ กว่า 40 คน อธิการบดีคนแรก คือ ซุนเจียไ่ ปัจจุบันสี่จื่อหงดำรงตำแหน่งอธิการบดี

นอกจากเปิดสอนในระดับอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตในทุกสาขาวิชาชีพแล้ว มหาวิทยาลัยปักกิ่งยังเป็นแหล่งรวมของศูนย์ศึกษาและสถาบันวิจัยในทุกๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การแพทย์ ภาษา

และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ รวมถึงห้องทดลองและศูนย์วิจัยทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ทั้งยังมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ ทั้งหมดนี้เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศชาติอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อเทียบกับระบบการศึกษาของประเทศจีน การศึกษาภาคบังคับ มีการส่งเสริมกันอย่างจริงจังมาก เพราะจำนวนประชากรจีนที่มีมากที่สุดในโลก เคยเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้จีนไม่สามารถก้าวหน้าได้อย่างเต็มที่ ศตวรรษที่ผ่านมาการศึกษาของจีนเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การพัฒนาศักยภาพของประชากรก้าวหน้า และเติบโตสูงขึ้นมาก นั้นย่อมเป็นการเปลี่ยนแปลงประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น จำนวนประชากรที่มาก เสมือนว่ายากจะบริหารจัดการ ได้กลับกลายเป็นจุดแข็งที่ทำให้ภาษา และวัฒนธรรมจีนกลายเป็นที่สนใจ และพร้อมจะเปลี่ยนแปลงกระแสของโลก ให้เรียนรู้วิถีของแผ่นดินมังกรมากยิ่งขึ้น การศึกษาย่อมเป็นปราการด่านสำคัญที่จะปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมควบคู่ไปกับการที่นักเรียน นักศึกษาจีนได้รับการปลูกฝังให้มีความเป็นชาตินิยม คือรักและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของชาติจีนมาก พวกเขาจะทำทุกอย่างให้ประเทศจีนเจริญก้าวหน้า เพราะจีนเป็นประเทศใหญ่ ทรัพยากรในการตอบสนองความต้องการถูกจำกัดด้วยระบบการปกครองเพื่อกระจายความเท่าเทียม และลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน การเปิดโอกาสให้เยาวชนจีนมีเสรีภาพมากในด้านการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อพบว่าตนเองมีศักยภาพ และความสนใจในที่จะเรียนในด้านใดที่ดีแล้ว เขาจะส่งเสริมกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านกีฬา ปรากฏว่าจีนสามารถคว้าเหรียญทองในกีฬาเกือบทุกประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติเป็นประจำ ระบบการศึกษาของจีนคล้ายๆ

กับระบบการศึกษาของไทย โดยจะแบ่งเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนการศึกษาระดับประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 6 ปี และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาเรียน 3 ปี รวมเรียกว่า “การศึกษาภาคบังคับของจีน” โดยนักเรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนสำหรับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เด็กจีนเมื่ออายุครบ 6 ขวบก็สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นแห่งหนทางการศึกษาของนักเรียนจีน โรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของจีนมีทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน โดยทั่วไปแล้วถ้านักเรียนเรียนหนังสือในสถานศึกษาของรัฐ ค่าใช้จ่ายจะถูกกว่า เมื่อเทียบกับสถานศึกษาเอกชน ส่วนสถานศึกษาเอกชนมักจะมีอุปกรณ์การเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมการศึกษาเล่าเรียนที่ดีกว่า ดังนั้นจึงมักจะคิดค่าเล่าเรียนที่สูงกว่าสถานศึกษาของรัฐ

นักเรียนที่เรียนจบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีทางเลือกสองประการ คือ หนึ่งสามารถสอบเข้าเรียนในโรงเรียนต่อมัธยมปลายได้ และสองสามารถเรียนสายวิชาชีพแล้วหางานทำได้เลยพร้อมๆ กับที่จีนได้ดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศเศรษฐกิจและสังคมมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นทุกที ระดับการศึกษาของประชาชนจีนจึงสูงขึ้นเรื่อยๆ ครอบครัวจีนโดยทั่วไปได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาของบุตรเป็นอย่างดี ปัจจุบันการเลี้ยงดูและเลือกโรงเรียนให้บุตร จึงเป็นปัจจัยสำคัญมากประการหนึ่งสำหรับแต่ละครอบครัว มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องของแสดงให้เห็นว่าในแต่ละปีครอบครัวทั่วไปของจีนจะทุ่มเทกำลังทรัพย์กว่าครึ่งหนึ่งของรายได้ประจำปีทั้งหมดเพื่อให้บุตรได้รับการศึกษาที่ดี รวมทั้งเสียค่าเล่าเรียน และ

ค่าใช้จ่ายในการเรียนเสริมด้านอื่นๆ เช่น ดนตรี วาดเขียน กีฬา เป็นต้น การสอบครั้งสำคัญที่สุดก็คือ การสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่จะช่วยให้ นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมวิชาความรู้ต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพได้เท่านั้น ยังเป็นแหล่งบ่มเพาะให้นักศึกษาเกิดทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ อีกด้วย และส่งเสริมประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมต่อไป

ปัจจุบันครอบครัวจีนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่ต่างประเทศหรือส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่ต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ออสเตรเลีย รวมทั้งประเทศไทย เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้บุตรหลานได้เปิดหูเปิดตาในโลกกว้าง และเมื่อเรียนสำเร็จแล้วก็จะได้หางานทำที่ดีและมีรายได้ที่น่าพอใจ

เมื่อพิจารณาระบบการศึกษาของประเทศจีนในอดีตมีการเรียนการสอนเช่นเดียวกับระบบการศึกษาของไทย คือ การเน้นท่องจำ เพื่อสอบเข้ารับราชการแม้ปัจจุบันการเรียนการสอนจะเปลี่ยนไปแต่ผู้คนยังคงไม่เปลี่ยนกระบวนการหรือวิธีการทำให้การปฏิรูปการศึกษาทั้งของไทยและจีนต้องรอรระยะเวลาบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ให้เรียนรู้วิถีคิดให้มากขึ้น

บทสรุป

ปักกิ่งมหานครอันยิ่งใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไปอย่างมาก ภาพจากเดิมที่ชาวจีนนิยมใช้จักรยานเป็นพาหนะบนท้องถนนในอดีตหายไปหันมาใช้วิถีชีวิตแบบตะวันตกมากขึ้น มีการใช้รถส่วนตัว เพิ่มขึ้นสภาพ

ครอบครัวต้องช่วยกันทำงานซึ่งไม่ต่างจากสังคมไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่จากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น หากมองผ่านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในขั้นที่มีการบริโภคโดยมวลชนระดับสูง ชาวจีนมีเศรษฐกิจดีมีกำลังซื้อรถยนต์ส่วนตัวมากขึ้นเนื่องจากมีรายได้และการศึกษาสูงขึ้นแต่ในขณะเดียวกันรัฐมีกฎหมายควบคุมบริเวณกรุงปักกิ่งอย่างเข้มงวดในเรื่องความมีระเบียบวินัย จะเห็นได้จากที่รัฐมีกฎหมายไม่ให้ชาวจีนขับจักรยานยนต์ในเมืองหลวงเนื่องจากจะทำให้เกิดสภาพมลภาวะทางอากาศอันจะส่งผลต่อคุณภาพ

ชีวิตของชาวจีน บริเวณสถานที่สำคัญๆ ของจีนรวมทั้งสองข้างทางไม่มีร้านขายของตั้งวางขายให้เห็นความมีวินัยของคนในชาติคล้ายตะวันตกเพิ่มขึ้น ผู้หญิงชาวจีนมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงและมีโอกาสในการทำงานได้เท่าเทียมกับชาย การคดขี่ทางเพศที่เคยมีมาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ทั้งรากเหง้าของจีนเป็นการปกครองแบบคอมมิวนิสต์มองต่อไปว่าทิศทางการพัฒนาของประเทศเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศจีนอย่างไรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จามะรี เชียงทอง. (2549). *สังคมวิทยาการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จิต ภิบาลแทน และชลีพร สุสุวรรณ. (2540). *ความรู้รอบตัว สิ่งมหัศจรรย์ที่น่าสนใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ดวงธิดา ราเมศวร์. (2537). *2 อารยธรรมยิ่งใหญ่แห่งเอเชีย อินเดียและจีน*. กรุงเทพฯ: ทักษิณ.
- ชนากร เสรีบุรี. (2546). *“ภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนในจีน” การสัมมนาเรื่อง จีน โอกาสทองของไทย*. 17 ต.ค.
- นภา หลิง. (2547). *5 ยอดหญิงจีนผู้ยิ่งใหญ่*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2550). *พระเจ้าอยู่หัวกับบรรพตพัฒนาใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อุษากการพิมพ์.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2548). การพัฒนาสังคม: แนวคิด ทฤษฎี และยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลง, *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 1(1): 1 - 16.
- พสธร – ชาติเมธี แซ่หงส์. (2550). *Branding พญามังกรวิถีใหม่ สินค้าจีนบนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา*. กรุงเทพฯ: โจง พับลิชชิ่ง.
- พิชัย วาสนาสง และคณะ. (2547). *360 องศาในจีน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ศรีกานดา ภูมิบริรักษ์. (2550). *ปักกิ่งในความทรงจำ*. กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2549). *“พลวัตเศรษฐกิจ”* กรุงเทพฯ: ธุรกิจ. 17 มี.ค.
- Oliver Basu Mallick. (2005). *Development Theory Rostow's Five-stage Model of Development And 1 st Relevance in Globalization*. Newcastle, April 15.